

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ 2017-2018 AKADEMİK YILI
TİCARET HUKUKU DERSİ 16.05.2018 TARİHLİ FİNAL SINAVI CEVAP ANAHTARI
(TEK NUMARALI ÖĞRENCİLER)

OLAY I

Kamuya yararlı statüde olmayan (A) Derneği, finansman ihtiyacını karşılayabilmek üzere 10.04.2017 tarihin-de Etiler’de lüks bir restoran işletmeye başlamıştır. Restorana et temini amacıyla, gıda ticaretiyle uğraşan tacir (C)’nin aracılığıyla 10.06.2017 tarihinde (B) AŞ ile bir sözleşme akdedilmiştir. Sözleşmede, alınan etin bedeli olarak belirlenen 100.000 TL’nin, etin tesliminden 1 ay sonra ödeneceği kararlaştırılmıştır. (B) AŞ, 20.06.2017 tarihinde (A) Derneği’ne sözleşmede kararlaştırılan etle birlikte 150.000 TL bedelli bir fatura tes-lim etmiş, bu faturada; ödemenin faturanın tebliğinden itibaren 3 gün içerisinde yapılması gerektiği, aksi hal-de gecikilen her gün için sözleşme bedelinin %10’u oranında temerrüt faizi tahsil edileceği belirtilmiştir. (A) Derneği yetkilileri, faturaya 03.07.2017 tarihinde gönderdikleri faks ile itiraz etmişlerdir. Bir süre sonra (B) AŞ, faturada yazan bedel ile işlemiş olan temerrüt faizinin tahsili amacıyla (A) Derneği aleyhine bir alacak davası açmıştır.

Yaptığı aracılıktan kaynaklanan alacağını (A) Derneği’nden talep eden (C), sözleşmede kendisine ücret öde-neceğinin kararlaştırılmış olmadığı, kararlaştırılmış olsaydı dahi taraflar [(A) Derneği ile (B) AŞ] arasında uyuşmazlık meydana geldiğinden kendisine herhangi bir ödeme yapılmasının gerekmediği yanıtını almış; bu-nun üzerine ücret alacağının tahsili için (A) Derneği aleyhine bir dava açmıştır.

SORULAR

1. Olayda (A) Derneği aleyhine açılan her iki dava bakımından görevli mahkemeyi ayrı ayrı tespit ediniz.

(4 Puan)

Ticari davalar asliye ticaret mahkemeleri nezdinde görülür. Tarafların sıfatı, uyuşmazlığın konusu ve ticari işletme ile ilgili olup olmadığına bakılmaksızın 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda (=TK) düzenlenen, TK’da düzenlenmemekle birlikte, TK’da ticari dava olduğu öngörülen ve özel kanunlarda ticaret mahkemelerinin görevli olduğu belirtilen davalar ile çekişmesiz yargı işleri, mutlak ticari dava niteliğindedir. Bir uyuşmazlığın nispi ticari dava olarak nitelendirilebilmesi için ise, her iki tarafın tacir sıfatını haiz olması ve uyuşmazlığın her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili olması gerekir (TK md. 4, 5).

Sırasıyla ele almak gerekirse; (B) AŞ tarafından (A) Derneği aleyhine açılan alacak davası, TK’da düzenlenen veya TK’da düzenlenmemekle birlikte asliye ticaret mahkemeleri nezdinde çözümlenmesi gereken bir mutlak ticari dava değildir. Bununla birlikte, kamuya yararlı dernek statüsünü haiz olmayan (A) Derneği’nin ticari işletme işletmesi dolayısıyla tacir sıfatını kazanması (TK md. 16/1) ve uyuşmazlığın da ticari işletmesi ile ilgili olması, diğer taraftan (B) AŞ’nin bir ticaret şirketi ve kanun gereği tacir olması ile uyuşmazlığın da ticari işletmesi ile ilgili olması dolayısıyla nispi ticari davaya ilişkin koşulların sağlandığı dikkate alınarak, asliye ticaret mahkemelerinin görevli olduğu ifade edilmelidir.

Tacir (C) ile (A) Derneği arasındaki sözleşme, hukuki niteliği itibariyle simsarlık sözleşmesidir. Anılan sözleşme türünün TK’da düzenlenmemesi veya TK’da uyuşmazlığın çözümünde asliye ticaret mahkemelerinin görevli olduğunun belirtilmemesi gerekçesiyle mutlak ticari dava ölçütünün sağlandığından söz edilemez. Bununla beraber, (C)’nin tacir olduğu ve uyuşmazlığın ticari işletmesi ile ilgili olduğu, (A) Derneği’nin de tacir sıfatını haiz olduğu ve uyuşmazlığın ticari işletmesi ile ilgili olduğu göz önünde bulundurularak, asliye ticaret mahkemelerinin görevli olduğu belirtilmelidir.

2. (A) Derneği’nin faturaya itirazının geçerliliğini süre ve şekil açısından ayrı ayrı değerlendirerek, olaydaki faturanın içeriği ile sözleşme arasındaki *i)* bedel, *ii)* temerrüt faizi ve *iii)* ödeme tarihi noktalarındaki uyumsuzlukların hukuki sonucunu ayrı ayrı açıklayınız. *(10 Puan)*

Faturayı alan kişi, aldığı tarihten itibaren sekiz gün içerisinde faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa, bu içeriği kabul etmiş sayılır (TK md. 21/2). Dolayısıyla faturaya itiraz edilmemesi halinde fatura içeriğini düzenleyen tacir lehine aksi ispat edilebilir bir karine oluşur ve fatura içeriğinin sözleşmeye uygun olmadığını ispat etme yükü faturayı alana geçer. Anılan özel ispat kuralının uygulanabilmesi için geçerli bir sözleşme ilişkisinin mevcudiyeti ile faturayı gönderen kişinin tacir olması ve sekiz gün içerisinde herhangi bir şekilde bağlı olmaksızın itirazda bulunmuş olması zorunludur. Olayda (B) AŞ tacir olup; şekle bağlılığın söz konusu olmaması dolayısıyla itirazın yapılmasında şeklen bir sorun bulunmamaktadır. (A) Derneği’nin faturayı aldıktan sekiz gün geçtikten sonra itirazda bulunmuş olması sebebiyle de kural olarak fatura içeriğinin doğru olduğunun kabul edilmiş sayılacağı vurgulanmalıdır.

Ne var ki, fatura ile ilgili anılan özel ispat kuralı yalnızca faturanın olağan içeriği açısından uygulama alanı bulur. Fatura, sözleşmenin ifa safhasıyla ilgili olduğu için, TK md. 21/2 hükmüne göre itiraz olunmamak suretiyle kabul edildiği varsayılan fatura içeriği de ancak sözleşmenin ifasıyla ilgili olarak faturada yer alması

olağan sayılan hususlara ilişkin olabilir. Bu açıdan bakıldığında, olayda (B) AŞ tarafından gönderilen ve faturada i.) *bedel* ile ilgili olarak yapılan değişiklik, faturanın olağan içeriğine dahil olduğundan, (A) Derneği tarafından bedele itiraz edilmemiş olması ispat yükünün yer değiştirmesine yol açar. Diğer taraftan, ii.) *ödeme tarihi* ve iii.) *temerrüt faizi* ile ilgili olarak yapılan değişikliklerin, faturanın olağan içeriği arasında yer almadığı dikkate alınarak, (A) Derneği tarafından süresinde itiraz edilmemiş olması ispat yükünü değiştirmeyecektir.

3. (C) ile (A) Derneği arasındaki ilişkinin hukuki niteliğini tespit ederek, (A) Derneği tarafından ileri sürülen ödememe gerekçelerinin haklılığını inceleyiniz. (6 Puan)

Tacir (C) ile (A) Derneği arasında akdedilen sözleşme, simsarlık sözleşmesidir. Sözleşmenin kurulabilmesi için simsar ile müvekkil arasında yapılan bir sözleşme ile simsarın müvekkili ile üçüncü kişi arasında bir sözleşmenin kurulması imkanının hazırlanması veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlenmesi gerekir [6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (=TBK) md. 520/1]. İlaveten, simsarlığın meslek edinilmesi zorunlu olmayıp; simsarın bağımsız olması ve aracılık işini müvekkil adına sürekli olarak yapmaması gerekir. Olayda, tacir (C)'nin bağımsız şekilde gıda ticaretiyle uğraştığı ve (A) Derneği ile (B) AŞ arasında akdedilen bir sözleşmeye aracılık etmek suretiyle simsar niteliğini haiz olduğu anlaşılmaktadır.

(A) Derneği tarafından (C)'ye yöneltilen *ilk ödememe gerekçesinin*, taraflar arasında akdedilen sözleşmede ücretin kararlaştırılmamış olduğu görülmektedir. Simsarlık sözleşmesinde aracılık faaliyeti karşılığında kural olarak ücretin de kararlaştırılması gerekir (TBK md. 522). Bununla birlikte (C), tacir sıfatını haiz olduğu için aracılık faaliyeti karşılığında taraflar arasında kararlaştırılmamış olsa dahi bu sıfatının bir sonucu olarak ücrete hak kazanacaktır (TK md. 20). Bu itibarla (A) Derneği tarafından yöneltilen ilk ödememe gerekçesinin yerinde olmadığı belirtilmelidir. *İkinci ödememe gerekçesi ise*, (A) Derneği ile (B) AŞ arasında meydana gelen uyuşmazlıktır. Simsar ancak yaptığı aracılık faaliyet sonucunda sözleşme kurulursa ücrete hak kazanır (TBK md. 521/1). Olayda (C)'nin aracılık faaliyeti sonucu (A) Derneği ile (B) AŞ arasında sözleşme hukuken geçerli bir şekilde kurulmuştur. Şu halde sözleşmenin ifa aşaması ile ilgili olan bu tür bir uyuşmazlığın (C)'ye karşı ileri sürülebilmesi mümkün değildir. (A) Derneği tarafından ileri sürülen ikinci ödememe gerekçesinin de yerinde olmadığı ifade edilmelidir.

OLAY II

(T) Ltd. Şti.'nde temizlik görevlisi olarak çalışan (Ç), şirketin tek müdürü (M)'nin odasını temizlerken masa üzerinde duran ve (Y) Bankası'nın İstanbul Levent Şubesi nezdinde şirket adına açılmış olan hesap üzerine çekilen tacir hamiline çek defterinden gizlice bir yaprak koparıp almıştır. Daha sonra (Ç), söz konusu çek yaprağının düzenlenme tarihi kısmına "17.05.2017", düzenlenme yerine "Ankara", bedel kısmına "100.000 TL" ve lehtar kısmına "(D) veya hamiline" yazdıktan ve diğer zorunlu unsurları tamamladıktan sonra çekin sağ alt tarafını şirketin ticaret unvanını içeren kaşeyi basmak ve (M)'nin imzasını da taklit etmek suretiyle imzalamış; ve ardından çeki, hiçbir işlem yapmadan borçlusunu olduğu (D)'ye elden teslim etmiştir. (D), çekin bedel kısmında yer alan "1" rakamını fark edilemeyecek şekilde "4" rakamına çevirdikten sonra, (E) lehine bir tam ciro yapmıştır. (E) çeki üzerinde hiçbir işlem yapmadan (F)'ye teslim etmiş, (F) ise, "*vekâleten ödeyiniz*" şeklindeki bir tam ciro ile çeki muhasebecisi (S)'ye devretmiştir. (S), 10.06.2017 tarihinde çekin ödenmesi için (Y) Bankası Ankara Altındağ Şubesi'ne başvurmuş fakat banka görevlisi (G),

- ibraz süresinin geçirildiği,
- ibrazın yanlış şubeye yapıldığı,
- çekin hamiline olmadığı, dolayısıyla bu tür bir çek yaprağı ile ödeme istenemeyeceği,
- kaldı ki ciro zinciri düzgün olmadığından kendisinin yetkili hamil olmadığı

gerekçeleriyle (S)'nin ödeme talebini reddetmiştir. (S), durumu bir protesto ile tespit ettirmiştir.

SORULAR

1. (G)'nin çeki ödememe gerekçeleri yerinde midir? Ayrı ayrı değerlendiriniz. (8 Puan)

• **İbraz süresinin geçirildiği gerekçesi:**

Çekte ibraz süreleri TK 796/1'de, "*bir çek düzenlendiği yerde ödenecekse on gün, düzenlendiği yerden başka yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibraz edilmelidir*" şeklinde düzenlenmiştir. Olayda, çekin düzenlenme yeri olarak Ankara belirlenmişken, ödeme yeri gösterilmemiştir. Çekte açıklık yoksa muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılır [(TK 781/2 (c.1)]. Olaydaki çek hesabı (Y) Bankası'nın İstanbul Levent Şubesi nezdinde işlediğinden, bu kurala göre ödeme yeri de "İstanbul'dur" ve dolayısıyla ibraz süresi 1 aydır. Çekin ödeme için ibraz edildiği 10.06.2017 tarihi itibarıyla 1 aylık ibraz süresi henüz geçmemiştir. Bu durumda banka görevlisi (G)'nin ibraz süresinin geçirildiği gerekçesi yerinde değildir.

• **İbrazın yanlış şubeye yapıldığı gerekçesi;**

Bir çek kural olarak, ödeme yerinde muhataba ibraz edilir [TK 780/1-(d), TK 796/1]. Bununla birlikte ÇekK 3/1’de hamilin çeki muhatap bankanın herhangi bir şubesine ödeme için ibraz edebileceği, çek hesabının açıldığı şube dışındaki bir şubenin de “karşılığı sorulmak suretiyle” ibraz olunan çeki ödemesi gerektiği açıkça hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla çekin, muhatabın çekle işleyen şubesi dışındaki herhangi bir şubesine ibrazı da geçerli bir ibrazın tüm hukuki sonuçlarını doğuracağından, (G)’nin ibrazın yanlış şubeye yapıldığı gerekçesi yerinde değildir.

• **Çekin hamiline olmadığı, dolayısıyla bu tür bir çek yaprağı ile ödeme istenemeyeceği gerekçesi;**

Çek açıkça “hamile/hamiline” kaydı konulmak suretiyle hamiline yazılı olarak keşide edilebileceği gibi [TK 785/1.(c)] belirli bir lehtar gösterilmiş olmakla birlikte “veya hamiline” ibaresinin veya buna benzer başka bir ibarenin eklenmesiyle keşide edilen çek de hamiline yazılı çek sayılır. Öte yandan olayda matbu tacir hamiline çek defteri yaprağı kullanıldığından, ÇekK 2/6’da yer alan “çek yapraklarının üzerinde “hamiline” ibaresi matbu olarak yer alır” şeklindeki düzenlemeye aykırılık da söz konusu değildir. Kaldı ki Türk Ticaret Kanunu’ndaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen çekin ÇekK 2’de yer alan koşullara aykırı olması çekin geçerliliğini etkilemez (ÇekK 2/9). Son olarak belirtmek gerekir ki hamiline çek üzerine yapılan ciro da senedin niteliğini değiştirerek onu emre yazılı bir çek hâline de getirmez (TK 791). Tüm bu sebeplerde, (G)’nin çekin hamiline olmadığı, dolayısıyla bu tür bir çek yaprağı ile ödeme istenemeyeceği gerekçesi yerinde değildir.

• **Ciro zinciri düzgün olmadığından kendisinin yetkili hamil olmadığı gerekçesi;**

Hamiline düzenlenen bir çekin devri için, hamiline yazılı kıymetli evrakın devrine ilişkin kurallar uyarınca sadece çek üzerindeki zilyetliğin devri yeterlidir (TK 647/1). Bunun dışında bir yazılı devir beyanına veya ciroya kesinlikle ihtiyaç yoktur. Bununla birlikte hamiline yazılı çek üzerine ciro yapıldığı takdirde, bu ciro temlik ya da teşhis işlevine sahip olmadığı gibi senedin niteliğini değiştirerek onu emre yazılı bir çek hâline de getirmez. Hamiline yazılı çek üzerine yapılan ciro, ciroyu yapan kişiye başvurma hakkına dair hükümler gereğince sorumlu tutmak bakımından sadece teminat işlevine sahiptir (TK 791).

Muhatabın kendisine ibraz edilen bir çeki ödemediği önce incelemesi gereken hususlardan biri de çeki ibraz edenin, bedeli ödenmesini talebe yetkili hamil sıfatını taşıyıp taşımadığıdır. TK 658’de öngörüldüğü üzere hamiline yazılı çeklerde senedin zilyetliğini elinde bulunduran kişi yetkili hamil sayıldığından, bankanın emre yazılı senetlerde olduğu gibi düzgün bir ciro zinciri incelemesi yapması ve ciro zincirinin düzgün olmadığından kendisinin yetkili hamil olmadığı gerekçesini ileri sürmesi yerinde değildir. Zira başta da belirtildiği üzere hamiline yazılı çek üzerine yapılan ciro, temlik ya da teşhis fonksiyonuna sahip olmayıp yalnızca teminat fonksiyonuna sahiptir.

2. Bankadan ödeme alamayan (S)’nin hangi miktar için kime/kimlere başvurabileceğini, olası savunmaları da dikkate alarak, ayrı ayrı değerlendiriniz. (7 Puan)

Çekin arka yüzü şu şekildedir;

(E)’ye ödeyiniz.

İmza (D)

(S)’ye vekâleten ödeyiniz.

İmza (F)

TK 791, hamiline yazılı çekler bakımından hukuka uygun bir devir açısından gereksiz olan bu ciroları yapan cirantaları da başvurma hakkına dair hükümler gereği sorumlu tutmaktadır.

Olayda (Ç), şirket adına açılmış olan hesap üzerine çekilen tacir hamiline çek defterinden kopardığı çek yaprağını doldurarak sağ alt tarafını şirketin ticaret unvanını içeren kaşeyi basmak ve şirketin tek müdürü (M)’nin imzasını da taklit etmek suretiyle imzalamıştır. Bu nedenle dışarıdan bakıldığında, çekin (M) tarafından (T) Ltd. Şti. ad ve hesabına düzenlendiği görüntüsü ile karşı karşıya kalınmaktadır. Nitekim kambiyo senetlerinde önemli olan senet üzerinde şekli yönünden tamam ve görünüşe göre sahibini bağlayan bir imzanın bulunmasıdır. TK 677’de öngörüldüğü üzere çek üzerinde yer alan imzalardan birinin taklit edilmiş olması veya imzası bulunan kişinin aslında hiç mevcut olmaması diğer imzaların geçerliliğine de etki etmez. İmzaların bağımsızlığı ilkesi olarak ifade edilen bu ilke, kambiyo senetlerinde hukuki görünüş nazariyesinin zorunlu kıldığı soyutluk ilkesinin bir sonucudur. Dolayısıyla (S), (T) Ltd. Şti.’ne ve de ayrıca çek üzerine ciro işlemi yapan (D)’ye başvurabilecektir. Nitekim hamiline yazılı çek üzerine yapılan cironun teminat işlevi olduğu TK 791’de açıkça belirtilmiştir. (F), çeki zaten tahsil etmesi için (S)’ye ciro ettiği için (tahsil cirosu yapan ciranta ile çeki tahsil cirosu ile iktisap eden hamil arasında vekâlet ilişkisi vardır) (S)’nin kendisi adına hareket ettiği kişiye başvurması ise düşünülemez.

• **(S)’nin karşılaşılabileceği olası savunmalar;**

İlk olarak, (S), çek bedelinin ödenmesi için (T) Ltd. Şti.'ne başvurduğunda, şirketin tek müdürü (M)'nin imzasının taklit edildiği bu nedenle şirketin bu çekten dolayı sorumluluğunun bulunmadığı savunması ile karşı karşıya kalabilecektir. Gerçekten de imzanın taklit edilmesi senedin geçersizliğine ilişkin bir def'i olup herkes tarafından kullanılmayacak ancak; geçersizlik def'i şahsında doğan kişi tarafından herkese karşı ileri sürülebilecektir (TK 677).

İkinci olarak, (S), (D)'ye başvurduğunda çek bedelinin aslında 400.000 TL değil, 100.000 TL olduğu savunması ile karşı karşıya kalması muhtemeldir. Ancak (D)'nin böyle bir savunmada bulunması halinde bu savunma yerinde olmayacaktır. Zira (D), çek bedelini değiştirmek suretiyle çeki tahrif etmiş daha sonra çeki ciro yoluyla (E)'ye devretmiştir. TK 818/1(ö)'ye göre çeklerde de geçerli olan TK 748/1 hükmü uyarınca, evrak üzerindeki metin değiştirildiği takdirde, metinde yapılan değişiklikten sonra imza atmış olan kişiler değişmiş metne göre sorumlu olurken, değişiklikten önce imza atanlar ise eski metne göre sorumlu olurlar. Dolayısıyla (D), çek bedelinin 400.000 TL değil aslında 100.000 TL olduğu savunmasını ileri sürse dâhi bu savunması dinlenmeyecektir.

OLAY III

Motorlu taşıt ticareti ile iştigal etmek üzere 02.10.2013 tarihinde 1.000.000 TL esas sermayeyle kurulan (M) AŞ'nin esas sözleşmesinde, diğer zorunlu kayıtların yanı sıra;

- yönetim kurulunun üç üyeden oluşacağı,
- şirketin tamamı nama yazılı olan paylarının (A) ve (B) olmak üzere iki gruba ayrıldığı, yönetim kurulu üyelerinden birinin (A) grubu payların sahiplerinin gösterecekleri iki aday arasından seçileceği,
- yönetim kurulu üyelerinin toplantı dışında bilgi alma hakkını ancak bütün üyelerin onayıyla kullanabilecekleri,

düzenlenmiştir.

(M) AŞ'nin yetkili temsilcisi (T), yönetim kurulu üyelerinden (Y1)'in otomobilini 150.000 TL karşılığında 05.09.2015 tarihinde şirket adına satın alarak galeride sergilemeye başlamıştır. Bunu gören yönetim kurulu üyelerinden (Y2)'nin otomobilin şirketçe satın alınma bedeline ilişkin yönetim kurulu başkanına yönelttiği bilgi alma talebi, esas sözleşmedeki hüküm gerekçe gösterilerek reddedilmiştir.

(M) AŞ'nin 2015 yılı olağan genel kurul toplantısı 10.02.2016 tarihinde, esas sermayenin %90'ını elinde bulunduran pay sahiplerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Toplantıda gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce esas sermayenin %15'ini oluşturan (A) grubu payların sahibi (P) söz alarak;

- a) toplantı tarihi ve gündem kendisine iadeli taahhütlü mektupla gönderilmediğinden alınan kararların salt bu sebeple dahi geçerli olmayacağını,
- b) toplantıda alınacak bütün kararlara peşinen muhalefet ettiğini,
- c) ayrıca (Y1)'in otomobilinin şirket tarafından satın alınmasına ilişkin sözleşmenin henüz şirket açısından geçerli olmadığını, bunun genel kurulun gündemine alınarak onaylanması gerektiğini

ifade etmiş, bunun üzerine toplantıya katılan pay sahiplerinin % 55'inin olumlu oyuyla önce meselenin genel kurul gündemine alınmasına ardından da satış işleminin onaylanmasına karar verilmiştir.

Daha sonra, önceden ilan edilmiş gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmiş ve şirket esas sermayesinin % 51'inin olumlu oylarıyla;

1. 100.000 TL'lik dönem kârının tamamının sermayeye ilavesine,
2. ayrıca sermayenin 500.000 TL daha artırılmasına ve bunun karşılığında çıkarılan payların tamamının şirketten aynı miktarda alacaklı olan ve pay sahibi sıfatı taşımayan (F)'ye tahsisine,
3. yönetim kurulu üyeliğine (C), (D) ve (E)'nin seçilmelerine

diğer gündem maddeleri ile birlikte karar verilmiş, kararlar ayrıca ticaret siciline tescil edilmiştir. Kararlara olumsuz oy kullanan (P), süresinde bir dava açarak;

- i. yıllık kârın nakit olarak pay sahiplerine dağıtılması gerektiğini,
- ii. (F)'nin alacağının sermayeye çevrilmesinin mümkün olmadığını, mümkün olsa dahi yeni payların mevcut pay sahiplerine verilmesi gerektiğini,
- iii. ayrıca (A) grubu pay sahiplerine önercekleri adayların belirlenmesi imkânının verilmediğini

ileri sürerek toplantıda alınan bütün kararların iptalini ve ayrıca kendisine düşen kâr payının ödenmesini talep etmiştir.

SORULAR

1. (Y2)'nin bilgi alma talebinin reddedilmesinin haklılığını değerlendiriniz. (Y2)'nin başvurabileceği bir hukuki imkân var mıdır? Açıklayınız. (10 puan)

Her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle bilgi alma hakkını kullanabilir; başkanın izin vermemesi hâlinde konu TK 390/1'deki nisaplara göre yönetim kurulunda karara bağlanır (TK 392/3-4). Bilgi alma hakkına ilişkin TK 392 düzenlemesi nispi (tek taraflı) emredicidir, üye aleyhine sınırlanamaz yahut kaldırılamaz (TK 392/6). Toplantı dışında bilgi alma hakkının, ilk önce YK başkanına başvurma imkânının ortadan kaldırılarak bütün üyelerin onayına bağlanması hakkın kullanılmasının TK 392/3'e nazaran zorlaştırılması anlamına geleceğinden bu yöndeki esas sözleşme hükmü TK 392/6 karşısında batıldır. Batıl olan bu hükme dayanılarak (Y2)'nin bilgi alma talebinin reddedilmesi de haklı görülmez. Bilgi alma talebi reddedilen (Y2) TK 392/4'te düzenlendiği üzere şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi nezdinde şirkete karşı bilgi alma talepli bir dava açabilir.

2. a) (Y1)'in otomobilinin şirketçe satın alınmasına ilişkin sözleşmenin şirket açısından henüz bağlayıcı olmadığı iddiası yerinde midir? Değerlendiriniz. (12 puan)

Şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmeler, genel kurulca onaylanıp ticaret siciline tescil edilmedikçe geçerli olmaz (TK 356/1). Otomobilin şirketçe satın alınmasına ilişkin sözleşme şirketin kuruluşundan itibaren 2 yıl geçmeden yapılmıştır ve satış bedeli şirketin sermayesinin %10'undan fazladır. Bu bakımdan TK 356/1'deki şartlar mevcut ise de şirketin işletme konusunu oluşturan ayın ve işletmeler hakkında TK 356 hükmü uygulanmayacağından (TK 356/6) ve somut olayda da şirketin işletme konusu motorlu araç ticareti olduğundan, ayrıca şirketçe tekrar satılmak üzere devralınan otomobil duran malvarlığına dâhil kabul edilemeyeceğinden, bunun devralınması işleminin TK 356 kapsamında olmadığı ve geçerli olan bu işlem bakımından genel kurul onayına ihtiyaç bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Bunun yanı sıra, yönetim kurulu üyeleri genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapamaz; aksi hâlde, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir. Diğer taraf böyle bir iddiada bulunamaz (TK 395). Bu hüküm üyenin şirketin başka bir temsilcisiyle işlem yapması hâlinde de uygulama alanı bulur. Bu nedenle yönetim kurulu üyesi (Y)'nin şirketin temsilcisi (T) vasıtasıyla şirkete arabasını satması şirketle işlem yapma yasağı kapsamındadır. Yapılan işlemin işletme konusuna giriyor olmasının bu hususta bir etkisi yoktur. Dolayısıyla böyle bir işlemin şirket bakımından bağlayıcı olması için genel kurulun iznine yahut icazetine ihtiyaç bulunmaktadır (askıda hükümsüzlük). Genel kurulca alınmış bir izin ya da icazet kararı bulunmadığından sözleşmenin henüz şirket açısından geçerli olmadığı iddiası yerindedir.

b) Bu sözleşmenin genel kurulda görüşülmesi gerektiği varsayımında kararın geçerli bir şekilde alınmış olup olmadığını açıklayınız. (8 puan)

(Y1) ile şirket arasında yapılan işlemin genel kurulda görüşülmesi gerekli ise de, bir meselenin genel kurulda görüşülüp karara bağlanabilmesi için kural olarak gündemde yer alması gerekir (TK 413/2). Şirketle işlem yapma yasağı kapsamındaki bir işleme genel kurulca izin verilmesi ise bu kuralın istisnaları arasında bulunmamaktadır. Somut olayda bu mesele gündeme eklenen bir madde olarak görüşülüp karara bağlanmış ise de, gündeme toplantı sırasında madde eklenmesi, ancak tüm pay sahiplerinin katıldığı toplantıda oybirliği ile alınmış bir kararla mümkün olabilir (TK 416/2). Olayda bu şart sağlanmamıştır; dolayısıyla alınan icazet kararı gündeme bağlılık ilkesine aykırılık nedeniyle iptal edilebilir niteliktedir.

3. Olaydaki verilere göre (P)'nin iptal davası açma hakkının bulunup bulunmadığını tespit ediniz. (8 puan)

Bir pay sahibinin genel kurul kararı aleyhine iptal davası açma hakkına sahip olması için ya toplantıya katılıp karara olumsuz oy vermesi ve muhalefetini tutanağa geçirtmesi, ya da toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ispatlaması gereklidir (TK 446/1-a,b). (P), nama yazılı payların sahibidir ve nama yazılı pay sahiplerine çağrının iadeli taahhülle yapılması gerekir (TK 414/1); bu bakımdan (P)'nin itirazı yerindedir. Ancak çağrı usulündeki aykırılığa rağmen toplantıya katılan pay sahibinin iptal davası açma hakkına sahip olması için karara olumsuz oy kullanmış ve muhalefetini tutanağa geçirtmiş olması aranır. (P) kararlara olumsuz oy kullanmış ise de peşin muhalefet geçerli kabul edilmediğinden muhalefeti tutanağa geçirtme şartını sağlamamıştır; dolayısıyla iptal davası açma hakkına sahip değildir. [Bununla birlikte "toplantıda

hazır bulunsun veya bulunmasın” ifadesi dolayısıyla (P)’nin dava açma hakkına sahip olabileceği düşünülse bile bu durumda etki kuralı gerçekleşmemiş olacağından varılan sonuç değişmeyecektir].

4. a) Davada ileri sürülen iptal gerekçelerin yerindeliliğini değerlendiriniz. (21 puan)

Genel kurul kararlarının iptali, kararın içerik bakımından kanun, esas sözleşme veya dürüstlük kuralına aykırılık taşıması hâlinde mümkündür (TK 445/1).

i) Dönem kârının ortaklara dağıtılmasının zorunlu olduğu gerekçesi bakımından; TK 519’da yıllık kârın %5’inin ödenmiş sermayenin %20’sine ulaşmaya kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılacağı, ardından ... “pay sahiplerine %5 oranında kâr payı ödendikten sonra” kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın %10’unun genel kanuni yedek akçeye ekleneceği şeklindeki düzenlemenin lafzı dolayısıyla öğretide hükümde öngörülen %5 oranında asgari bir kâr dağıtım zorunluluğunun var olup olmadığı tartışılmakta ise de TK’da dönem kârının tümünün ortaklara dağıtılmasını zorunlu kılan açık bir hüküm yer almamaktadır. Bu nedenle ilk gerekçe yerinde değildir. Ayrıca olayda dağıtılmayan kâr, sermayeye eklenmiş olup bu iç kaynaklardan sermaye artırımını niteliği taşımakla mümkün ve geçerlidir (TK 462).

ii) Alacak hakkı anonim şirkete sermaye olarak taahhüt edilebilir (TK 342); üçüncü kişi konumundaki (F)’nin alacağının sermaye çevrilmesi de mümkün olup dış kaynaklardan sermaye artırımını niteliğindedir. Bununla birlikte dış kaynaklardan sermaye artırımında her pay sahibi, yeni oluşan payları mevcut paylarının sermayeye oranına göre alma (=rüçhan) hakkına sahiptir. Rüçhan hakkı ancak haklı sebeplerin bulunması ve sermayenin en az %60’ının olumlu oyu ile kaldırılabilir. Olayda artırılan sermaye sonucu oluşan payların tamamının (F)’ye tahsisi pay sahiplerinin rüçhan haklarının kaldırılması niteliğindedir. Olayda rüçhan hakkının kaldırılmasına ilişkin haklı sebep bulunmadığından ve %60 oy çoğunluğu da sağlanmadığından “çıkarılan yeni payların tamamının (F)’ye tahsisi” geçersizdir; bu geçersizlik hâli sermaye artırımını kararının da iptal edilebilirlikle sakatlanmasına sebep olur. Bu nedenle iddia yerindedir.

iii) Yönetim kurulu üyelerinin (A) grubu pay sahiplerinin sahip olduğu imtiyaza riayet edilmeksizin seçildiği iddiası bakımından ise şu tespitler yapılmaktadır: TK 360’a göre esas sözleşme ile belirli pay gruplarına yönetim kuruluna aday önerme hakkı tanınabilir; önerilen adayların haklı bir sebep mevcut olmadıkça genel kurul tarafından yönetim kurulu üyesi olarak seçilmesi zorunludur. (A) grubu pay sahiplerine geçerli bir şekilde tanınmış bu hakka riayet edilmeden yönetim kurulu üyelerinin seçimine ilişkin karar kural olarak iptal edilebilir nitelik taşır. Bu iddia da yerindedir.

b) (P) kendisine düşen kâr payının ödenmesini mahkemeden talep edebilir mi? Açıklayınız. (6 puan)

Pay sahiplerinin kâr payı hakkı, şirket genel kurulunda kârın dağıtılmasına karar verilmesi ile birlikte somut bir alacak hakkına dönüşür (TK 507: ... “dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına”...). Bu nedenle henüz genel kurulca kârın dağıtılması kararı verilmeden pay sahibinin kâr payı hakkı doğmuş olmadığından ve genel kabule göre mahkeme genel kurul yerine geçerek –kârın dağıtılması yönünde- bir irade açıklayamayacağından (P) kendisine düşen kâr payının ödenmesini mahkemeden isteyemez.